

brühen), la -g- sembla més aviat antihiàtica. Quant a la conservació de la *i* àtona del sufix diminutiu germànic (-ILA) sense canviar-se en *e*, és regular en aquests mots d'introducció tardana com ho provenen els exemples toponímics *Gardilans* (avui *Guardiolans*) del genitiu gòtic *GARDILANS* (*BDC* XI, 13, on la *ll* de **Gardillans* és una errada), *Gamissans* del gòtic. *GAMIZANS* i *Bovilà* (roquissar en el terme de Montseny) de l'acusatiu del nom de persona gòtic *BOBILA*, -ANEM. — 11 Així ho podria sospitar la forma *Leotrivis* en lloc de **Leuditriggwis*, que *Gamillscheg* (*Rom. Germ.* III, 136) va recollir en un document de 921, redactat a la regió dominada pels burgundis; ara bé, segons demostra el mateix autor (ib., 182-97), la fonètica històrica del burgundi és tan completament anàloga a la del gòtic que en realitat s'ha de considerar el burgundi un mer dialecte d'aquest idioma. — 12 Alguns diran que podia haver-hi una formació regressiva, però per a això caldria un sufix conegut, que hagués estat eliminat erròniament; un sufix -*eu* només es troba a Mallorca, on és un provençalisme d'introducció recent. — 13 Beer, *Wiener Sitzungsberichte* CLV, iii, adopta *Oliva* a la vista de cert nombre de documents; els casos amb *b* són molt més freqüents en d'altres documents; a la p. 713 del treball de Beer la *b* està assegurada per l'acròstic d'uns versos de l'època, les inicials dels quals confegeixen el nom de l'abat *Oliba*. — 14 En la versió retocada de l'article de JCoromines en *EntreDL* es fa constar que l'any 1952 el Prof. Gamillscheg va escriure-li al mestre adherint-se a la seva etimologia d'*òliba* i cridant l'atenció, a més, sobre el fet que la filla del comte Julià, la *Cava*, seduída pel rei got *Roderic*, rep també el nom d'*Oliva* en diverses fonts antigues llegendàries (veg. en Menéndez Pidal, *Floresta de leyendas heroicas españolas*, en la col·lecció «Clásicos de la Lectura»). És una dada que s'ha de tenir molt en compte car el nom *Cava* coincideix amb el gallo-llatí *KAWA* (o *CAVA*), altra denominació del mateix ocell, d'on prové el fr. *choue*, *chouette* (i gascó *gaucè* etc.). Semblaria, doncs, que hom tenia la consciència que *Cava*, nom de persona, podia relacionar-se amb *òliba*. Així i tot, però, afegeix JCoromines que és ben lícit de sospitar, com ja ho insinuava *Gamillscheg* mateix, que en tot això estigui en joc alguna llegenda èpica dels francs o dels gots que simbolitzessin en una xibeca la figura melancòlica de la princesa desgraciada (més dades, en *EntreDL* III, 42). Aquest nom junt amb el de l'abat *Oliba* i les altres supersticions relacionades amb l'*òliba* semblen suggerir tot un món de creences en el folklore personal germànic. Qui sap si per això s'explica el fet excepcional de la supervivència d'un mot francic a la *Marca Hispànica* només, en la creació de la qual els francs feren un paper decisiu en els segles VIII i IX.

OLÍBAN, encens tret de l'arbre *Boswellia serrata*, que antigament s'usava com a medicina; pres del llatí

med. *olibanum* (probablement format sobre el grec *λίβανος*, nom del mont Líban, àr. *al-lubān*). □ 1.ª doc.: S. XIV, *olibano*.

Figura en *Tres. de Pobres*: «Sien confegides ab goma storaca, ço és, goba, e *olibano*, ço és encens blanc» (*AlcM*), que cita a més un ex. de *Cauliach* 1492: «*olibani* e altres medicaments». L'it. *olibano* des del S. XIV; en fr. ant. apareix un cop com a *olimbán* (c. 1300) en H. de Mondeville, i en un tractat d'herbolari (S. XV?) es diu: «*Olibane* est une manière d'encens. C'est la gome d'un arbre qui croist joute Alexandrie» (*Godfr.*); en un passatge reproduït per Du C. de Bearn. de Breydenbach (1488), *olibanum* s'identifica amb el mont Líban: «*Libanus* igitur est mons redolentie et summe aromaticitatis; nam ibi herbe odorifere crescunt, ibi etiam arbores thurifere, quarum gummi electum *olibanum* a medicis nuncupatur».

Olibassa, *olibesa*, *olibó*, *olibot*, *olibota*, V. *òliba* *Oliejar*, *olienc*, *olier*, *oliera*, V. *oli* (OLIVA)

OLIERCA, 'marxivols', planta esp. *Helleborus foetidus*, d'origen incert, potser d'un *HELLEBOR-ICA derivat del nom greco-llatí de la planta.

Mot d'ús local, propi de la Ribagorça catalana i de les valls veïnes. *AlcM* el dona a Pont de Suert amb la nota que és planta medicinal, càustica, i que hom creu que les tavelles que fa indiquen si hi haurà bona o mala anyada: si són tres a quatre la collita serà bona, i si de dues a tres, mala (una creença molt estesa en altres parts també, veg. *marxivols*, *MARCIR*). El mateix diccionari el localitza a més a Boí i Sopena (s. v. *ulierca*), i Masclans 1953 a les Esglésies i Manyanet (Pallars); en aquest darrer poble hom li va cridar l'atenció sobre els efectes vesicatoris d'aquesta planta, i una observació semblant fou feta a JCoromines per l'informador de Senet (1957) amb aquestes paraules: «un pegat d'*ulierka* és la *mayçjula* més forta» (usant aquesta variant de *marxivol* en el sentit de 'estímul violent i inflamatori'); el subjecte de les Paülles va observar, així mateix, que «l'*oliarka* put; i si es duu algun temps a la butxaca fadia una llaga». JCoromines va anotar aquesta variant amb -*arca* a més a Morens (Ribag., 1957) i a Estac (Pallars 1958), i *ulierca* a Pinyana (Ribag.). Notem també la forma *uliarda* que té registrada Masclans (1981) a Castanesa, aplicada a *el-lèbor verd*, que és una espècie de baladre. (Aquesta terminació -*da* serà deguda a una influència d'*olivarda*?)

L'origen d'aquest mot és problemàtic, però una derivació de HELLEBORUS no és del tot impossible.¹ Com s'ha fet constar a l'article *ellebor* en aquest diccionari, aquest mot ha deixat descendents en un nivell no enterament erudit, i això segurament pel seu gran ús com a remei contra moltes indisposicions i per al dolor de dents. Apareix sovint com a *lebor* en els llibres antics catalans de medicina;² Mistral dona de l'oc. mod. *elebor* i *alibor*, i la forma *alibouroun* que inclou en el sentit de «aliboron, ignorant que fait l'entendu»